РЕЧНИК НА НЕПОЗНАТИ ДУМИ И ИЗРАЗИ

аалар, алар — вж. агалар
аволюй, домну — (рум.) търговец
ага (тур.) — господар, богаташ
агалар (тур.) — господари, аги, обр.
агашетини (тур.) — от ага, господари, с оттенък на презрение
адет (тур.) — обичай, ред, нрав
аджаип (тур.) — особен, чуден, чудно
аза (тур.) — член на съвет или на комисия
акатисти (гр.) — християнски хвалебни песнопения, които богомолците слушат прави
алай бей (тур.) — командир на полк
алтълък (тур.) — сребърна монета от 6 гроша, от алтъ — шест.
алъш-вериш (тур.) — вземане-даване, търговия
аман (тур.) — повик за помощ, за милост, вик на отчаяние
амуджа (тур.) — чичо
амуниция (лат.) — въоръжение, оръжие, снаряжение
аргатин (гр.) — ратай, слуга в селско стопанство
аретлик (тур.) — приятел, байно, побратим
арея, вероятно ария (ит.) — песен на един глас с лирично съдържание
аскер (тур.) — войска
ат (тур.) — кон
ач катуп (тур.) — отвори вратата!
аянин (тур.) — знатен, виден, първенец, сенатор

Баба алие [Бабъ-Али] — Високата порта
бабаитин (тур.) — юнак, мъжага
баджаци (тур.) — бедра
базиргянин (тур.) — търговец, понякога презрително за търговец
байрам (тур.) — празник
бактисва (тур.) — омръзва
баскън вар (тур.) — има нападение, нахлуване; обиск
Баскън, хърсъз! (тур.) — Нападение, разбойници!
бастисвам (тур.) — нападам, правя обиск
батардисвам (тур.) — фалирвам, разорявам се
бахча (тур.) — градина
баш (тур.) — глава, главен
башкетип (тур.) — главен писар, секретар
баждарник (тур.) — който събира бач, такса за стока, внасяна в града за продан

беглик (тур.) — данък върху дребен добитък
бекет (рум.) — торба за куршуми
бекleme (тур.) — стражарница, място за чакане, караулно помещение
бел-пастърма (тур.) — пастърма от филе
берат (тур.) — султанска грамота; свидетелство
бератлия (тур.) — снабден с берат, с грамота за определени права
берекет (тур.) — плодородие
бинбаши (тур.) — майор
бириджик (тур.) — единствен
быть по сему (рус.) — тъй да бъде
боаз (тур.) — пролом, проход
бомбашир, от мубашир (тур.) — пратеник, чиновник със специално предназначение
бошлаф (тур.) — празна работа
букаи (тур.) — окови за краката на човек или на животно
бумбарек, от мубарек (тур.) — благословен, щастлив
бюлюкбаши (тур.) — ротен командир
бяла Рада — ракия

валлаха - билляха (тур.) — кълна се в името на аллаха
валия (тур.) — управител на вилает, областен управител
векил (тур.) — пълномощник, заместник
Вурун! (тур.) — Удряйте!

гаджан (тур.) — хулна дума за турчин
гавжа (тур.) — вж. гъжва
гевезе (тур.) — глезан, дърдорко
гевендия (тур.) — лека жена
гевшек (тур.) — отпуснат
гем (тур.) — юзда
гечинмек (тур.) — прехрана, поминуване
гъжва (тур.) — чалма
гявур (тур.) — неверник
гюбре (тур.) — смет, тор
гюлле (тур.) — снаряд
гюнделюк (тур.) — надница

дамар (тур.) — вена, жила
девит (тур.) — прибор за писане, който се носи в пояса
девлет (тур.) — държава
демир тепелия (тур.) — с железен връх
деспот ефенди (гр., тур.) — гръцки владика
дервиш (тур.) — мохамедански калугер
дередже (тур.) — градус, степен
деребей (тур.) — кулак, изедник
джевап (тур.) — отговор
джеде (тур.) — шосе, път

джелат (тур.) — палач
джелеп (тур.) — търговец на добитък
джепане (тур.) — бойни припаси, муниции
джинс (тур.) — род, порода
диванчапраз (тур.) — стоене прав, на крака
дин (тур.) — религия
динимиз инанмъз патлада (тур.) — пръсна се религията ни, вярата ни
динислям (тур.) — ислямска религия
динисиз имансъз гявур (тур.) — без религия, без вяра, неверник
доган (тур.) — сокол
домуз (тур.) — свиня
дорубанци (рум.) — румънски пехотинци
дохак (тур.) — справя се с някого, с нещо
драм (тур.) — единица за тежест, 1/400 от оката
душманин (тур.) — враг
дюлгерин (тур.) — зидар
дюмен (тур.) — кормило

евет (тур.) — да, оттук еветчия, който винаги се съгласява
еглендисвам (тур.) — забавлявам се
емении (тур.) — плитки обувки, шити без токове, половинки
ефенди (тур.) — господин, почетна титла

заи (тур.) — загубен
зап (тур.) — обуздаване, овладяване
заптие (тур.) — стражар
зефет — вж. зияфет
зехир (тур.) — отрова, горчивина
зияфет (тур.) — угощение, гуляй
зулумлук (тур.) — насилие, обир, грабеж
зорлен гюзелик олмас (тур.) — насила хубост не бива

икиндия (тур.) — надвечер, между обяд и залез
иман (тур.) — вяра
имза (тур.) — подпис
истиндак (тур.) — разпит, следствие
йок билмез (тур.) — не знае

кааза, от каза (тур.) — околия
кабадаи (тур.) — нахалник, смелчага
кабул (тур.) — приемане, съгласяване
кайдисан (тур.) — отречен, от когото са се отказали
каймакамин (тур.) — околийски началник
кале (тур.) — крепост, твърдина
калпазанство (тур.) — негодност, несръчност
калъч (тур.) — сабя
камарашин (рум.) — търговец на сол
капзамалин (тур.) — бирник

капия (тур.) — врата, учреждение
капса (лат.) — възпалител
караманяст — едър, снажен
карагявур — черногорец
кардашлар, аркадашлар (тур.) — братя, другари
Карма-карашик (тур.) — съвсем разбъркано, смесено
картуши (фр.) — патрони
касатура (лат. и тур.) — голям двуостър нож; плосък щик, тесач
катана (унг.) — едър кон
катихизис (гр.) — учебник по основните положения на християнството
кауш (тур.) — килия
кафилтия от кахве-алти — закуска
качак (тур.) — беглец
кахпе (тур.) — коварен, подъл, вероломен
каяфет, каяфетлия (тур.) — външен вид, униформа, който има хубав външен вид
кебеджия (тур.) — занаятчия, производител на кебета
кезап (тур.) — азотна киселина
кендибаш (тур.) — самостоятелен
кепазе (тур.) — нищожен, долен, никакъв, лишен от чест
кепазелик (тур.) — безчестие, позор
керата (тур.) — хулна дума в смисъл — негодник, животно; мн. ч. кератлар
кеседжия (тур.) — разбойник, кръвник
кескин (тур.) — рязък, остър
кетип (тур.) — писар
кефалиме от кефение (тур.) — чешене кон, излъскване на косъма му
кефироглу (тур.) — неверников син
кехая (тур.) — общински чиновник, селски наместник
кешиш (тур.) — монах, духовник
Ким гелиор? (тур.) — Кой иде?
Ким санъз? (тур.) — Кои сте?
кира (гр.) — господар, -ка господин, госпожа
кираджия (тур.) — преносвач на вещи с кон или с кола, наемател
кирия (тур.) — наем
клаподан — сърма
кокона (гр.) — госпожа, гражданка
колчаклия (тур.) — с наръкавници
комшулук (тур.) — съседство, вратичка между дворове на съседи
конак (тур.) — място за спиране, отсядане, правителствена сграда, къща на големец
кондисвам (тур.) — отсядам, кацвам
контохче (тур., перс.) — къса горна дреха, кожухче
кория (тур.) — гора
коспарта — сабя
коюмджия (тур.) — златар
кривото хоро, лявото хоро — да се ходи с хайдушка дружина в Балкана
кръглига — ножица за стригане на овци
ктитор (гр.) — основател, създател на храм
кундураджия (тур.) — обущар

куркой (рум.) — пуяк
кърагъса (тур.) — началник на стражата за селата
кърджия (тур.) — който нощува в полето
кърсердарин (тур.) — началник на полска стража
кюлхане (тур.) — немирник, лудетина, хулиган
кютюк (тур.) — пън
кючюк (тур.) — малък

лагъм (тур.) — галерия, трап, подземен ход
лаз — турчин от малоазийското черноморско крайбрежие
лангер (станимакалийски, тур.) — крив грък, прозвище на грък от Асеновградско и Пловдивско, погърчен българин
лаф (тур.) — дума, приказка
лешпер хора, от ренчпер (тур.) — хора селяни, селски работници

мазгал (тур.) — прорез, дупка в стена за стрелба през нея
махзар, махзахар (тур.) — прошение, колективна молба
малакоф — рокля, фуста, долу широка, с обръч
мараз (тур.) — болест, слабо място
меджия (тур.) — тлака, общо работене
меджилис (тур.) — съвет, народно събрание, съвещание
мезат (тур.) — наддаване, разпродажба, търг
мезлиш — вж. меджилис
мемлекет (тур.) — страна, родина, край
мемлекет чорбаджилар (тур.) — първенци в дадена страна, район
меркез (тур.) — средище, център
мешелик (тур.) — дъбова гора
милиязимин (тур.) — поручик
минц (нем.) — австрийска златна монета
митеризин (тур.) — окопи
мухарабе (тур.) — война
мушия (рум.) — чифлик, крепостно владение
мюдюрин (тур.) — управител на малък град, нахия, община
мюдюрлюк (тур.) — служба на мюдюрин
мюлезимин — вж. милиязимин
мютевелия (тур.) — управител на вакъф (религиозна фондация)
мютюсараф (тур.) — окръжен управител
мютюсарафлик (тур.) — окръжно управление

намлия (тур.) - известен, прочут
нефер (тур.) — войник, редник
нишан (тур.) — знак, белег, цел за стрелба
нотабил (лат.) — благородник, достопочтен, виден гражданин
нофуз (тур.) — влияние

одая (тур.) — стая
ока (тур.) — мярка за тегло=1282 г
октоих (гр.) — църковна книга, осмогласник

онбаши (тур.) — ефрейтор
ортак (тур.) — съдружник

падишах (тур.) — император
пай (тур.) — част, дял
паликаре (гр.) — гръцки войскар, юнак, хъш
пандурин (ср., тур.) — въоръжен държавен или общински служител, в Сърбия и Унгария полицейски стражар, член на градска или селска стража в Турция
панчи от пенче (тур.) — лапа
парастас (гр.) — молитва за покойник
partie de plaisir (фр.) — увеселение
патрихил (гр.) — въззшийник, част от одеянието на свещеник
пачаджия (тур.) — продавач на пача (крака от заклан добитък)
пезевенк (тур.) — сводник, развратник
пей (тур.) — капаро, задатък
пехливан (тур.) — борец, як човек
пиаца (ит.) — пазар, център на селище
посати (?) — оръжие
псалтикия (гр.) — псалтир — сборник от черковни псалми
пушкария (рум.) — затвор

рамазан (тур.) — деветия месец от арабската лунна година, през който мохамеданите постят, не ядат през деня; в преносен смисъл — гладуване
рахат (тур.) — спокоен, спокойствие, сгода, мир

сазлък (тур.) — място, обрасло със саз, тръстика
сайбия (тур.) — собственик, господар
сакъз (тур.) — смола, дъвка
саръгепелия (тур.) — с жълт връх
сиктир (тур.) — нецензурна дума, която се употребява и в смисъл — махай се
сенет (тур.) — удостоверение, разписка, запис, документ
серсем (тур.) — глупак
сетир от „седир“ (тур.) — диван, софа, миндер
сербез (тур.) — смел, юначен, бикоглав
сиджим (тур.) — канап
спицерин (лат.) — аптекар
стратегема (гр.) — маневра, пълководска хитрост
сърпазар (тур.) — пазар за едър добитък
сюнгия (тур.) — щит, нож на пушка

Табак (тур.) — занаятчия, кожар, щавач на кожи
табансъз (тур.) — без подметка, мекошав, боязлив, малодушен, нестабилен
танзимат (тур.) — реформи, наредби за преустройство на турската империя през XIX век
тапия (тур.) — документ за собственост
тайче — жребче, конче

теллял (тур.) — глашатай, кликач
темане (тур.) — поклон
терзия (тур.) — шивач
terra incognita (лат.) — непозната земя, нещо неизвестно
терсене (тур.) — опак, опак човек
тертип (тур.) — ред, начин
тесак (тур.) — двуостър нож
тескере (тур.) — открит пътен лист, паспорт
теслим (тур.) — предавам, поверявам
тетик (тур.) — спусък; в преносен смисъл — ловък, нащрек
теферич (тур.) — гощавка, веселба сред природата
тефтиш (тур.) — контрол
Тутун! (тур.) — Дръжте!
тюлюмбек (тур.) — големи звънци, тъпан
тъсма (тур.) — ремък

улим, алим (тур.) — учен човек

фалага (ар.,-тур.) — дървен уред, в който се стягат краката, за да могат по-лесно да се нанасят удари с пръчка по краката, употребяван в училищата през време на Възраждането
фаисчия (тур.) — лихвар

хабер (тур.) — вест
хаир (тур.) — благополучие, доброчестина
халачин (тур.) — дръндар
ханзър (тур.) — свиня
ханзър кефил (тур.) — свиня-поръчител
хапусхана (тур.) — затвор
харам (тур.) — забранено от вярата; да ви е харам — да не може да го използувате
харамоед (тур.-бълг.) — който незаслужено яде хляба
харамия (тур.) — бунтовник, горско пиле
харания (тур.) — голям котел
харач (тур.) — данък, плащан от поданиците, немюсюлмани
харем-кехая (тур.) — надзорник на харема
харчлък (тур.) — разноски
хекимин (тур.) — лекар
херувико (гр.) — херувимска песен при „пренос" на даровете в църква
хизмикяр, измикяр (тур.) — слуга

цийтори (рум.) — леки жени

чалъм (тур.) — леснота, начин
чам (тур.) — бор, в случая малка гемия
чакър-кефли (тур.) — пийнал си, във весело настроение
чауш (тур.) — подофицер
челеби (тур.) — почетно звание на господар, благороден, възпитан господин

чепкен (тур.) — елек, горна къса дреха без ръкави
червен Петко — вино
черибашия (тур.) — цигански главатар
чибукчия (тур.) — който пълни, пали и поднася чибуци; преносно в смисъл на мазник
чифте (тур.) — пушка с две цеви; конски ритник с двата задни крака
чохен (тур.) — от лъскаво сукно, чоха

иансът (нем.) от Schanze — окоп
шат-пат (тур.) — горе-долу
шибура — кожена шапка
шишане (тур.) — къса пушка с широко устие на цевта

юзлук (тур.) — стотак лири, грошове
юзбашия (тур.) — капитан във войската
юруш (тур.) — атака
юшур (тур.) — десятък
юшурджия (тур.) — който събира данъка десятък

ясакчия (тур.) — телохранител
ястакли (тур.) — рунтав
янлъшлък (тур.) — грешка
ятаган (тур.) — крива сабя, по-широка на върха
ятак (тур.) — укривател